

Poseidon (Neptunus); deprem yapan tanrı

T.L. Erel¹ ve C. Zabcı²

¹ *İstanbul Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İstanbul*

² *İstanbul Teknik Üniversitesi, Genel Jeoloji Anabilim Dalı, 34469 Maslak/İstanbul*

Eski çağlarda insan topluluklarının açıklayamadıkları doğa olaylarına yükledikleri mistizm örneklerine sıkça rastlanmaktadır. Antik Yunan dünyasında da birçok doğa olayı mitolojide yansıma bulmuştur. Kronos'un oğulları Zeus gökyüzü ve atmosferin, Hades yeraltının, Hephaistos yanardağlar ve ateşin egemeni, Poseidon ise yeryüzündeki ırmakların ve suların hakimidir. Böylece yeryüzünün bütün katmanları ve buralarda gerçekleşen bütün süreçler Olimpos dağında oturan bu tanrılarla ilişkilendirilmiştir. Yunan Mitolojisinde depremlerin nedenlerinin başlıcaları Zeus'un Titanlar'la yaptığı savaşın şiddeti, yeraltına hapsedilen devlerin çırpınışları, volkanik patlamalar, yeraltındaki suçluların izinsiz yeryüzüne çıkma çabaları, yeraltında demir imalatının yaptığı sarsıntılar ve Poseidon'un üç çatalı asasını yeryüzüne vurmasıdır. Bunların arasında mitlerde en sık rastlanan, denizler tanrısı Poseidon'un yaptığı sarsıntılardır. Eski Çağlarda denizyolu ile ulaşım, ticaret ve haberleşme karayoluna nisbeten daha gelişmiş ve canlı olduğu için, bu yollarda gerçekleşen ticaretin getirdiği zenginlik ile büyük kentler genelde kıyılarda ya da kıyılara yakın yerlerde kurulmuştu. Genelde Ege kıyılarındaki kentleri vuran bu depremler, oluşan tsunamilerle birlikte algılanmış ve afetin tümü deniz tanrısı Poseidon'a mal edilmiştir. Poseidon'un çocukluğu depremleriyle ünlü Rodos Adası'nda geçmiştir. Bazı anlatımlara göre altından, bazı anlatımlara göre ise yosundan yapılmış denizaltı sarayı Kuzey Ege'de İmroz yada Bozcaada'nın dip yerlerindedir. Akdeniz Havzasında iyi bilinen bir tanrı olan Poseidon için bu denizin kıyılarında çok sayıda tapınak inşaa edilmiştir. Karadeniz'in kuzeyinde yaşayan İskitler tarafından bilinen deniz tanrısını, deniz yolculuğunu çok uzun yıllardan beri yapmakta olan Mısır halkının tanımadığını Herodotos söylemiştir. Kuzey Afrika'da Libyalılar deniz ve deprem tanrısını bilirken, Tunus'da Tritonis Gölü kıyılarında yaşayan kavimler bu tanrıya tapardı. Mandalya Körfezi'ni kuzeyden sınırlayan Tekağaç Burnu'nun eski adı "Poseidon Burnu" dur. Strabon, Ege Denizi'nde Samos (Sisam) ve Khios (Sakız) adalarında, Poseidon burunlarını bildirir. Aynı adla başka bir burun ise Bozburun Yarımadası'nda, Marmaris'in güneyinde vardır. Poseidon'un egemenlik kurmak istediği başlıca kentler arasında Korinthos, Atina, Argos, Naksos, Troizen, Aigina ve Delphoi yer almaktadır. Bunların arasında tarihsel depremleri ile ünlü Korinthos'ta Poseidon için yapılmış büyük bir tapınak ve tanrının kutsal bronz heykeli bulunur.

Anahtar kelimeler: Deniz Tanrısı Poseidon, antik depremler